

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Чкан І.О.

Чкан І.О. Перспективи розвитку страхового ринку України. Досліджено сучасний стан страхового ринку України. Окреслено основні тенденції та перспективи його розвитку.

Ключові слова: страхування, страховий ринок, страхова компанія, страхові премії, страхові виплати.

Чкан И.А. Перспективы развития страхового рынка Украины. Изучено современное состояние страхового рынка Украины. Определены основные тенденции и перспективы его развития.

Ключевые слова: страхование, страховой рынок, страховая компания, страховые премии, страховые выплаты.

Chkan I. Prospects for the development of the insurance market of Ukraine. The modern condition of the insurance market of Ukraine. The main trends and prospects of its development.

Keywords: insurance, insurance market, insurance company, insurance premiums, insurance payments.

Постановка проблеми та її актуальність. Сьогодні для розвитку ринку страхування необхідно добре розвинений фінансовий механізм відносин страховиків та споживачів страхових послуг у сукупності з інфраструктурою даного ринку. Це дасть змогу подальшому соціальному та економічному розвитку держави, покращенню фінансового стану населення держави. Одним з найважливіших методів державного регулювання економіки є страхування. Розвиток страхового ринку послуг перш за все залежить від

аналізу його складових в процесі функціонування і у разі виявлення відхилень визначаються певні методи покращення виявлених відхилень. Аналіз сучасного стану страхових послуг, тобто визначення певних закономірностей його розвитку, дає можливість розглянути певні проблеми, що склалися в країні в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням страхування, як науки, страхового ринку, виявлення проблем та визначення перспектив подальшого розвитку страхового ринку присвячено ряд наукових праць, як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, таких як: О. Андреева, В. Базилевич, Н. Внукова, С. Осадец, Р. Пікус, Л. Позднякова, З. Шелудько, О. Філонюк, В. Фурман та багато інших.

Мета статті. Метою статті є дослідження ринку страхових послуг України та визначення основних заходів подальшого розвитку страхового ринку.

Викладення основного матеріалу. Держава на макрорівні повинна розробляти соціально-економічні стратегії розвитку держави, що в свою чергу буде впливати і на розвиток сфери страхування. В економічних джерелах встановлюються різні думки відносно чинників, що впливають на розвиток ринку страхування.

На фінансовому ринку ринок страхових послуг є сектором, в якому акумулюється значна частина грошових ресурсів. У 2013 році темпи росту страхового ринку суттєво знизилась. Так, загальна кількість страхових компаній станом на 31.12.2012 р. становила 414, що на 28 компаній менше у порівнянні з 2011 роком та на 36 компаній менше ніж у 2009 році у тому числі зменшення відбулося за рахунок страхових компаній "non-Life" – на 26 компаній (таблиця 1).

Аналіз ринку страхування у нашій країні показує, що розвиваються лише класичні види страхування – КАСКО, майнове страхування, тоді як, наприклад, медичне страхування знаходиться на етапі становлення. Це обумовлено, в першу чергу, рівнем доходів населення.

За даними експертів страхового ринку, програмами накопичувального страхування життя на початок 2013 року застраховано 35 тис. осіб. При цьому ризикове страхування набирає все більших оборотів. Основною причиною зниження попиту на довгострокове страхування життя є низька платоспроможність населення, високі ставки за депозитами та інфляційні очікування.

Таблиця 1

Кількість страхових компаній в Україні у 2009-2013 роках

Показники	Роки					Відхилення 2012 р. від 2009 р.	
	2009	2010	2011	2012	9 місяців 2013	(+,-)	(%)
Кількість страхових компаній	450	456	442	414	411	- 36	92
В т.ч. СК «Life»	72	67	64	62	62	- 10	86
СК «Non-life»	378	389	378	352	349	- 26	93

Відповідно премії по КАСКО у 2013 році незначно перевищують показники попереднього року. Так, за шість місяців ринок з цього виду страхування зріс на 8,7 %, а за результатами дев'яти місяців відбулося зниження до 6,9 %. Причиною цього стало зниження об'ємів продаж нових автомобілів, пов'язане з введенням утилізаційного збору та збільшення митного збору, а також через низький рівень автокредитування. Оскільки нові автомобілі складають в середньому 30 % в портфелі КАСКО страхових компаній, зменшення продажів нових автомобілів одразу ж призвело до зниження страхових премій.

Ринок медичного страхування за перше півріччя 2013 року зріс на 20 % у порівнянні з аналогічним періодом попереднього року. Остаточо ринок медичного страхування ще не сформувався, адже за даними Інтернет-ресурсів на долю топ-10 страхових компаній припадає близько 70 % валових страхових платежів по добровільному медичному страхуванню. Частка

індивідуальних клієнтів, які страхуються за власним бажанням, незначна. Частка корпоративних договорів становить від 90 %. На кінець 2013 року за програмами добровільного медичного страхування застраховано не більше 5% населення.

Аграрне страхування має великі перспективи розвитку, враховуючи те, що агросектор в Україні привабливий для інвесторів. Потужний агропромисловий сектор є основою продовольчої безпеки країни. Українські аграрні підприємства мають величезний потенціал для розвитку і представляють підвищений інтерес серед іноземних інвесторів. Частка агросектору в структурі національного ВВП становить близько 15%. Навіть на піку фінансово-економічної кризи, українські агрокомпанії отримали понад 12% світових інвестицій. На 2012 рік рівень агрострахування в Україні складав всього лише 5-7%, у той час як у Польщі цей показник знаходиться на рівні 30%, в Німеччині - більше 60% [3].

Для повного аналізу страхового ринку розглянемо динаміку основних його показників за 2009-2013 рр. (таблиця 2).

Таблиця 2

Страхова діяльність за 2009-2013 рр., млн. грн.*

Показники	Роки					Відхилення 2012 р. від 2009 р.	
	2009	2010	2011	2012	9 місяців 2013	(+,-)	(%)
Валові страхові премії	20442,1	23081,7	22693,5	21 508,2	21 365,0	1066,1	105,2
Валові страхові виплати	6737,2	6104,6	4864,0	5 151,0	3 622,1	-1586,2	76,5
Рівень валових виплат, %	33,0%	26,4%	21,4%	23,9%	16,9%	-	-
Чисті страхові премії	12 658,0	13 327,7	17 970,0	20 277,5	16 220,9	7619,5	160,2
Чисті страхові виплати	6 056,4	5 885,7	4 699,2	4 970,0	3 555,0	-1086,4	82,1
Рівень чистих виплат, %	50,0%	44,2%	26,2%	24,5%	21,9%	-	-

*Складено за даними [1]

Згідно даних таблиці 2 валові страхові премії, отримані страховиками при страхуванні та перестраховуванні ризиків від страхувальників та перестраховальників залишалися майже на однаковому рівні, але в порівнянні з 2009 роком у 2012 році збільшення відбулося на 5,2 %. Чисті страхові премії за 2012 рік становили 20 277,5 млн. грн., що становить 94,3 % від валових страхових премій.

Основні показники страхового ринку України показують, що ринок набув певного рівня розвитку, але не став реальним чинником стабільності і за своїми характеристиками не відповідає завданням випереджального розвитку української економіки та тенденціям світових страхових ринків.

Серед основних проблем розвитку страхового ринку України можна виділити наступні: це і недосконалість законодавчої бази та неефективність державної політики у сфері страхування, низький рівень платоспроможності населення, недовіра населення та господарюючих суб'єктів до страхових компаній, причиною якої є високий рівень страхового шахрайства та багато інших проблем які гальмують його розвиток.

Українською федерацією убезпечення (УФУ) протягом останніх декількох років напрацьовано десятки пропозицій, в тому числі у вигляді конкретних проектів законів, концепцій, рішень органів державної влади з питань оздоровлення страхового ринку України та його подальшого розвитку, оновлення законодавства про страхування, протидії та подолання наслідків фінансової кризи на цьому ринку.

УФУ затвердило власний проект «Стратегія розвитку страхового ринку України на 2012-2021 роки», метою якого є відродження первинної ролі страхування як суспільно-корисної функції захисту майнових інтересів громадян.

Основними завданнями та заходами щодо реалізації Стратегії є:

- оздоровлення страхового ринку та подолання наслідків кризи;

- розбудова ефективного, прозорого, недискримінаційного, інституційно спроможного, передбачуваного державного нагляду за страховим ринком;
- впровадження реального захисту прав споживачів;
- удосконалення системи управління ризиками в державі та суспільстві;
- сприяння розвитку основних видів страхування;
- інтеграція страхового ринку України до світового фінансового простору [4].

Реалізація Стратегії створить умови для сталого зростання страхового ринку України, його конкурентоспроможності в умовах інтеграції у світовий фінансовий простір, забезпечить:

- задоволення потреб держави та приватного сектору в якісних страхових послугах;
- досягнення рівня проникнення страхування до 5 % ВВП України;
- задоволення потреб держави в інвестиційному ресурсі на рівні 100 млрд. грн., у тому числі в довгостроковому інвестиційному ресурсі на рівні 50 млрд. грн.;
- збільшення щорічних виплат страхових відшкодувань до 30 млрд. грн. у 2021 році;
- зменшення вартості залученого капіталу для підприємств, що страхують свої ризики;
- підвищення конкурентоспроможності економіки України в цілому;
- приведення кількості страхових компаній у відповідність до попиту на послуги страхування, гарантованого рівня платоспроможності, визначеного законодавством, стану конкуренції та витрат держави для здійснення нагляду та регулювання;
- створення додаткових робочих місць на 50 тис. осіб;
- збільшення надходжень до бюджету та фондів соціального страхування за рахунок сплачених страховиками податків і внесків понад 3 млрд. грн. у 2021 році [4].

Для страхових компаній велике значення має розвиток інституту брокерства в Україні, актуарна підготовка працівників страхових компаній. Передумовою успішного розвитку українського страхового ринку є співпраця суб'єктів страхового ринку з іншими учасниками ринку фінансових послуг та виконавчими й законодавчими органами влади. Це забезпечить всебічний контроль за страховими відносинами, надасть можливість страховим компаніям покращувати конкурентні переваги.

Одними з пріоритетних напрямів розбудови страхового ринку є розвиток особистого страхування, довгострокового страхування життя, у тому числі інвестиційного та пенсійного, активна участь страховиків у системі недержавного пенсійного забезпечення та запровадженні обов'язкового медичного страхування, а також сучасних технологій страхування аграрних ризиків.

Створення стабільного страхового ринку потребує об'єктивного інформування всіх його учасників про основні умови, вимоги та ризики в процесі їхньої діяльності. Для підвищення рівня страхової культури населення має забезпечуватися прозорість діяльності учасників страхового ринку та реалізовуватися програма інформування населення через засоби масової інформації про стан і перспективи страхового ринку, переваги отримання страхових послуг [2].

Висновки. Недосконалість системи страхування, як у будь-якій країні пов'язана з відсутністю державної політики у соціально-економічному розвитку, недоліках податкового законодавства та нестабільністю фінансового середовища країни в цілому. Основними напрямками розвитку страхового ринку є вирішення виявлених проблем, а також покращення послуг, впорядкування страхового законодавства в цілому та окремих його положень, і привести їх у відповідність до існуючих економічних реалій, створення конкурентоспроможного середовища та вдосконалення шляхів взаємодії страховиків та страхувальників, інтеграція страхування до європейських страхових структур. Подальший розвиток страхової сфери

залежить прямо від визначення основних проблем її функціонування та вирішення їх в майбутньому.

Перспективи подальших досліджень. В сучасних умовах необхідно реально оцінити стан страхового ринку, врахувати досвід попередніх років, уникнути помилок минулого, визначити шляхи подальшого розвитку, залучивши до цієї роботи якнайширше коло фахівців, експертів, громадськості, які мають багато напрацювань у відповідних сферах, які будуть зацікавлені у якості надаваних страхових послуг та удосконалення страхової діяльності, що буде проявлятися у прийнятті якісних нормативно-правових документів, щодо страхової діяльності.

Також необхідно ретельно проаналізувати й світовий досвід з відповідних питань і виявити моменти, які б могли бути застосовані до вітчизняних умов.

Список використаної літератури.

1. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nfp.gov.ua>
2. РБК-Україна – Інформаційне агентство [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rbc.ua/>
3. Страховий ринок України 2012 : огляд – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://frk.kiev.ua>
4. Українська федерація ubezpieczenia – Стратегія розвитку страхового ринку України на 2012-2021 роки - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ufu.org.ua/>